

OPEN DIALOG FOUNDATION

Open Dialog Foundation, 11a Szucha Avenue, office 21, 00-580 Warsaw, Poland

Tel. + (48) 22 307 11 22

www.odfoundation.eu

Kijów, 25.04.2014

45 dni rosyjskiej okupacji krymu: liczba przymusowych przesiedleńców rośnie, a ich problemy pozostają nierozwiązane

Rząd Ukrainy aktywnie dyskutuje na temat przymusowych przesiedleńców¹ z okupowanego terytorium Autonomicznej Republiki Krymskiej (ARK), deklarując gotowość udzielenia im pomocy prawnej i materialnej. Mówiąc o zamiarze rozwiązania wszystkich spraw poszkodowanych mieszkańców Krymu, w praktyce rząd pozostawia ich sam na sam ze swoimi problemami.

Znajdując się w gąszczu ukraińskich wydarzeń od listopada 2013 aż do chwili obecnej, Fundacja „Otwarty Dialog” poszerza swoją długoterminową misję na Ukrainie, biorąc przy tym na siebie odpowiedzialność za pomoc adresowaną do tych przesiedleńców, którzy zwracają się do Fundacji samodzielnie, jak również za pośrednictwem przedstawicieli organów samorządowych, organizacji społecznych oraz partnerów Fundacji.

1. Liczba krymskich przymusowych przesiedleńców wciąż rośnie

Dokładna liczba osób, które zostały zmuszone do opuszczenia Krymu, pozostaje nieznana. Międzynarodowe komisje odnotowują faktyczną liczbę osób, które wyjechały z półwyspu podając od 3 do 5 tysięcy. W tym samym czasie oficjalne dane zebrane przez Fundację „Otwarty Dialog” świadczą, że do opuszczenia półwyspu zostało zmuszonych ponad 6000 osób cywilnych i 3100 wojskowych.

Przytoczone wyżej liczby są zaniżone w związku z tym, że oficjalne organy państwowe nie odnotowują i nie rejestrują następujących kategorii przesiedleńców:

- osób, które wyjechały do krewnych;
- przedsiębiorców i biznesmenów próbujących zarejestrować firmę poza granicami ARK;
- osób, które pozostawiły na Krymie nieruchomości i boją się ją utracić;
- osób, które wyjechały na podstawie wiz i bez nich do innych krajów.

1.1. Międzynarodowe badania stwierdzają od 3 do 5 tysięcy przymusowych przesiedleńców

W dniu 09.04.2014 Komitet Ministrów Rady Europy stwierdził 5 tys. przymusowych krymskich przesiedleńców, których główną liczbę stanowią Tatarzy Krymscy. O tym fakcie w trakcie briefingu

¹ Wyjaśnień na temat przepisów prawa związanych z kategorią „przesiedleńcy” udzieliła prawnik z Centrum Koordynacyjnego Inicjatyw Obywatelskich do spraw pomocy przesiedleńcom Olga Skrypnyk: „Zmuszeni do przesiedlania się na obszar macierzystej Ukrainy mieszkańcy Krymu, według przepisów i norm międzynarodowego prawa nie mogą być uchodźcami. Uchodźca to osoba bez obywatelstwa lub obcokrajowiec, który przybywa na Ukrainę z innego terytorium. A my jesteśmy obywatelami Ukrainy. Dlatego używa się nazwy „przymusowi przesiedleńcy” lub „przesiedleńcy wewnętrzni” i są to prawidłowe kategorie. Do uzyskania dokumentu potwierdzającego przyznanie tych kategorii potrzebna jest baza normatywna. Żeby przyjąć taką bazę normatywną dotyczącą statusu „przymusowego przesiedleńca”, najpierw trzeba przyjąć Ustawę o okupowanych terenach. Tak więc Ukraina powinna przyjąć fakt, że doszło do okupacji na skutek agresji Federacji Rosyjskiej” (https://www.youtube.com/watch?v=eveWQ_8o_4)

oznajmił szef departamentu polityki informacyjnej MSZ Ukrainy Yevgeniy Perebiynis, - przekazuje korespondent RBK-Ukraina².

„Według naszych informacji, **biuro Wysokiego Komisarza ONZ do spraw uchodźców** zarejestrowało około 3 tysięcy przypadków, ale inne dane mówią, że jest ich więcej, łącznie od 3 do 5 tysięcy osób”, – oznajmiła 10.04.2014 Komisarz Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) do spraw mniejszości narodowych Astrid Thors³.

1.2. Fundacja „Otwarty Dialog” dysponuje informacjami o 9632 przymusowych przesiedleńcach i 212 uchodźcach

Według stanu na dzień 14.04.2014 można mówić o tym, że Krym opuściło:

- 6532 przesiedleńców z grupy ludności cywilnej, którzy poprosili o udzielenie schronienia w innych obwodach Ukrainy;
- 212 osób z grupy ludności cywilnej, które poprosiły o azyl w Polsce;
- 3100 wojskowych oraz ich rodzin, którzy zostali przeniesieni do macierzy (dane według stanu na dzień 11.04.2014).

Zgodnie z posiadanymi danymi statystycznymi, które podają do wiadomości oficjalne źródła rad obwodowych, sytuacja z przymusowymi przesiedleńcami z ARK wygląda w następujący sposób:

1. Obwód winnicki - 373 osoby⁴
2. Obwód wołyński - 95 osób⁵
3. Obwód dnipropietrowski - 247 osób⁶
4. Obwód doniecki - 33 osoby
5. Obwód żytomierski - 70 osób⁷
6. Obwód zakarpacki - 34 osoby⁸
7. Obwód zaporoski - 112 osób⁹
8. Obwód iwanofrankowski - 250 osób¹⁰
9. Obwód kijowski - 20 osób¹¹
10. Obwód kirowogradzki - 150 osób¹²
11. Obwód ługański - 16 osób¹³
12. Obwód lwowski - 2166 osób¹⁴

² <http://www.rbc.ua/rus/news/politics/komitet-ministrov-soveta-evropy-konstatiruet-5-tys-bezhentsev-09042014160600>

³ <http://ru.euronews.com/newswires/2445198-newswire/>

⁴ <http://www.ukrinform.ua/rus/news/vinnichane-ne-znyaut-kuda-det-krimskih-pereselentsev-s-1-maya-1621490>

⁵ <http://goo.gl/STbXsB>

⁶ <http://www.adm.dp.ua/OBLADM/obldp.nsf/document.xsp?id=6C4B9F441296875AC2257CB000459AC2>

⁷ <http://www.svoboda.org.ua/diyalnist/novyny/049398/>

⁸ <http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/9481.htm>

⁹ <http://www.zoda.gov.ua/news/23129/u-zaporizku-oblast-pribuli-112-krimchan.html>

¹⁰ <http://www.bliiz.if.ua/?q=news&id=12939>

¹¹ <http://koda.gov.ua/news/article/kijivschina-dopomagaje-bizhentsiam-z-krimu-ta-sevastopolia>

¹² <http://goo.gl/4jPCXm>

¹³ http://www.loga.gov.ua/oda/press/news/2014/04/01/news_66681.html?template=33

13. Obwód mikołajowski - 430 osób¹⁵
14. Obwód odeski - 96 osób (wszyscy wojskowi)¹⁶
15. Obwód połtawski - 20 osób¹⁷
16. Obwód rówieński - 106 osób¹⁸
17. Obwód sumski - 18 osób¹⁹
18. Obwód tarnopolski - 78 osób²⁰
19. Obwód charkowski - 55 osób²¹
20. Obwód chersoński - 70 osób²²
21. Obwód chmielnicki - 220 osób²³
22. Obwód czerkaski - 170 osób²⁴
23. Obwód czerniowiecki - 120 osób²⁵
24. Obwód czernihowski - 94 osoby²⁶
25. Kijów - 1585 osób²⁷

1.3. Teren Krymu opuściło 3100 wojskowych

Według stanu na **11.04.2014 roku** do macierzystej części Ukrainy z terenu Krymu przybyło **3100 wojskowych**. W służbie prasowej Ministerstwa Obrony poinformowano, że wśród nich znajduje się: 1129 - oficerów, 103 - kursantów, 1455 – sierżantów i żołnierzy odbywających kontraktową służbę wojskową, 11 pracowników ukraińskich sił zbrojnych i 402 członków ich rodzin, z których 121 to dzieci²⁸.

1.4. O azyl polityczny w Polsce poprosiło 212 osób

Na dzień 07.04.2014 o azyl polityczny w Polsce poprosiło 212 osób. Dla porównania w czasie Pomarańczowej Rewolucji (zima 2004-05 r.) o schronienie w Polsce poprosiło tylko 22 osoby. W ukraińskich mediach podawana jest informacja, że Polska gotowa jest przyjąć większą liczbę uchodźców. Zdaniem Ewy Piechoty, rzecznika prasowego Urzędu do Spraw Cudzoziemców: „W

¹⁴ <http://pressorg24.com/news?id=28411>

¹⁵ <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/ua/news/?id=9921>

¹⁶ <http://odessa.comments.ua/news/2014/04/09/171122.html>

¹⁷ <http://goo.gl/Ji5z2Q>

¹⁸ <http://www.rv.gov.ua/sitenew/main/ua/news/detail/28522.htm>

¹⁹ <http://sm.gov.ua/ru/2012-02-03-07-53-57/5854-sumshchyna-pryynyala-pershykh-pereselentsiv-z-krymu.html>

²⁰ <http://www.oda.te.gov.ua/main/ua/news/detail/68351.htm>

²¹ <http://kharkivoda.gov.ua/uk/news/view/id/21898>

²² <http://www.oda.kherson.ua/ua/news/pereselency-iz-kryma-obespecheny-vremennym-jilem>

²³ http://www.khmelnytsky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=20696:2014-04-11-14-06-56&catid=189:2010-02-15-10-41-41

²⁴ <http://www.vechirka.net/news/social/item/952-170-krymchan-poselylys-na-cherkashchyni.html>

²⁵ <http://goo.gl/Fj1BMJ>

²⁶ <http://cg.gov.ua/index.php?id=91106&tp=0>

²⁷ <http://topnews.kiev.ua/society/2014/04/14/21668.html>

²⁸ <http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=news&sub=read&id=33834>

*województwie lubelskim, jeśli wystąpiłaby taka konieczność – istnieje możliwość udzielenia tymczasowego schronienia dla 59000 osób*²⁹.

2. Problemy przymusowych przesiedleńców pozostają nierozwiązane

Fundacja „Otwarty Dialog” uważa, że na dzień dzisiejszy aktualne pozostają następujące problemy:

- Brak statusu „przymusowych przesiedleńców” lub „przesiedleńców wewnętrznych” dla tych obywateli Ukrainy, którzy wyjeżdżają z Autonomicznej Republiki Krymskiej i Sewastopola;
- Z kolei, w związku z brakiem przyznania wyżej wymienionych kategorii obywatelom Ukrainy, dla przesiedleńców bardzo trudno jest organizować pomoc – znaleźć im tymczasowe miejsce zamieszkania, otworzyć konto rozliczeniowe w banku, przerejestrować działalność gospodarczą, zarejestrować się w urzędzie pracy, otrzymać świadczenia emerytalne lub zasiłki na dzieci, korzystać z bezpłatnego leczenia, bezpłatnego porodu w szpitalu itp.;
- Brak mechanizmu pozyskiwania funduszy od fundacji charytatywnych oraz uproszczonej procedury przydzielania pomocy na potrzeby przesiedleńców;
- Brak mechanizmu rekompensowania wydatków, jakie są ponoszone przez przesiedleńców na mieszkanie w placówkach komunalnych;
- Potrzebne jest normatywne uregulowanie mechanizmu skreślenia z ewidencji obywateli, którzy wyjechali z ARK;
- Należy opracować dokumenty normatywne, które pozwolą na udzielanie pomocy finansowej adresowanej do przesiedleńców;
- Nie przestrzega się zasady poufności informacji o cudzoziemcach – pewne informacje przedostają się do mediów, co może zaszkodzić uchodźcom;
- Od 1 maja rozpoczyna się sezon wypoczynkowy, i może powstać problem z pobytem przesiedleńców w sanatoriach, pensjonatach i kwaterach prywatnych. Problem ten poruszają rodziny udzielające schronienia, właściciele domów, kierownicy sanatoriów i pensjonatów, przedstawiciele biznesu turystyczno-hotelarskiego, kierownicy instytucji komunalnych i szefowie rad obwodowych. Problem przesiedleńców należy rozwiązywać w perspektywie długoterminowej;
- Poważnym problemem jest brak współpracy z organami ochrony socjalnej Krymu, które faktycznie znajdują się na terenie Federacji Rosyjskiej;
- Nie został stworzony mechanizm uzyskiwania dostępu do „akt osobowych” mieszkańców Krymu lub też oryginału określonego zaświadczenia;
- Zablokowane zostały konta w „Privatbanku”, na które były przelewane świadczenia socjalne, jakie zostały naliczone przed rozpoczęciem okupacji Autonomicznej Republiki przez wojska rosyjskie;
- Dla obwodu chersońskiego (graniczącego z ARK) aktualną sprawą obecnie jest zapewnienie funkcjonariuszom służby granicznej miejsc pracy oraz mieszkań, a to 313 członków kadry Służby Granicznej Ukrainy;
- Brak statusu prawnego linii administracyjnej pomiędzy obwodem chersońskim a Krymem nie daje możliwości zorganizowania punktów kontrolnych dla obywateli i pojazdów;

²⁹ <http://goo.gl/R7cAzi>

- Istnieją określone obawy wśród przesiedleńców i przedstawicieli uczelni wyższych, co do umożliwienia szybkiego i pełnego włączenia się w proces edukacyjny uczniów oraz studentów, ponieważ niedługo nastąpi koniec roku szkolnego i powstanie kwestia zdawania egzaminów i poddawania się wewnętrznej niezależnej ocenie.

3. Pomoc humanitarna dla przymusowych przesiedleńców

Znacznej części przymusowych krymskich przesiedleńców państwo zapewnia nieodpłatne mieszkanie na pierwszy okres po przesiedleniu. Jednak w perspektywie długoterminowej nie rozwiązuje to problemu mieszkaniowego przesiedleńców. Wielu przesiedleńców umieszcza się w sanatoriach i obozach, które zaczną normalnie funkcjonować wraz z rozpoczęciem sezonu wypoczynkowego. Istnieją też kłopoty z zaopatrzeniem przesiedleńców z produkty żywnościowe, ubrania, przedmioty pierwszej potrzeby. Wielu przesiedleńców tymczasowo zostało bez środków do życia, gdyż karty bankowe pracujących mieszkańców Krymu zostały zablokowane. Przesiedleńcy, którzy zwrócili się o udzielenie im pomocy socjalnej, też nie od razu będą mogli otrzymać świadczenia. Niektórzy z nich zetknęli się z problemem, jakim jest uzyskanie dokumentów z organów Autonomicznej Republiki Krymskiej – Fundusz Emerytalny i Urząd Pracy i Ochrony Socjalnej Ludności.

Jednocześnie wśród krymskich przesiedleńców znajdują się tak zwani pseudo przesiedleńcy, którzy wyjeżdżają z półwyspu, aby wykorzystać powstałą sytuację dla własnych korzyści, w nadziei uzyskania pomocy materialnej i rekompensaty za pozostawione mieszkanie. W związku z tym Fundacja „Otwarty Dialog” udziela pomocy humanitarnej przymusowym przesiedleńcom, adresując ją do konkretnych osób, sprawdzając informacje o nich w trakcie osobistego spotkania lub w wiarygodnych źródłach. Fundacja współpracuje w tym zakresie z takimi organizacjami jak „Euromajdan SOS”, „Krym SOS”, „Bez granic!”, a także zbiera oficjalne informacje z państwowych administracji obwodowych, od deputowanych rad obwodowych i koordynatorów, którzy zajmują się rozlokowywaniem przesiedleńców.

Sytuacja z przymusowymi przesiedleńcami, jaka powstała w związku z okupacją Autonomicznej Republiki Krymskiej przez Federację Rosyjską wymaga podjęcia natychmiastowych decyzji ze strony ukraińskich władz. Jednakże skuteczne mechanizmy udzielania pomocy krymskim przesiedleńcom do tej pory nie zostały opracowane. „Ustawa o zapewnieniu praw i swobód obywateli na tymczasowo okupowanym terytorium Ukrainy” został przyjęty przez Radę Najwyższą Ukrainy 15.04.2014, lecz jej projekt został skrytykowany przez ukraińskich obrońców praw człowieka i międzynarodowych ekspertów. Na chwilę obecną ustawa jeszcze nie weszła w życie, w związku z czym Fundacja „Otwarty Dialog” na razie jej nie komentuje. Ważne jest prawne umocowanie statusu „osób przymusowo przesiedlonych” i zagwarantowanie im prawa do pracy, świadczeń socjalnych, zapewnienie mieszkania, korzystania z usług medycznych i edukacyjnych. Trzeba także maksymalnie uprościć procedury związane ze świadczeniem przez organizacje charytatywne i osoby prywatne pomocy adresowanej do przymusowych przesiedleńców.

Fundacja „Otwarty Dialog” wzywa do wspólnego działania przedstawicieli władz i proponuje swój udział w telekonferencjach, prowadzonych przez premiera Arseniija Jatsenyuka z szefami rad obwodowych na temat uchodźców, z uwagi na możliwość udzielenia przez Fundację pomocy adresowanej do tych krymskich przesiedleńców, którzy najbardziej jej potrzebują.

Wzywamy także kraje będące stronami Memorandum Budapesztańskiego do przestrzegania gwarancji bezpieczeństwa Ukrainy, jakie zostały jej udzielone w związku z rezygnacją ze stosowania broni jądrowej. Federacja Rosyjska będąca jednym z gwarantów bezpieczeństwa Ukrainy,

przekroczyła warunki umowy o nienaruszalności terytorialnej integralności Ukrainy. Stany Zjednoczone Ameryki i Wielka Brytania, także będące uczestnikami memorandum, są zobowiązane do podjęcia realnych działań w zakresie obrony integralności i suwerenności Ukrainy. Krokiem niezbędnym w tym celu jest wprowadzenie trzeciego pakietu sankcji przeciwko Rosji, skierowanego przeciwko poszczególnym sektorom rosyjskiej gospodarki (szczególnie przeciwko sektorowi naftowo-gazowemu).

Zwracamy się do Unii Europejskiej, OBWE i PACE z prośbą o przeprowadzenie misji monitorujących sytuację w południowych i wschodnich regionach Ukrainy, w związku z powstałą napiętą sytuacją społeczno-polityczną w kraju, która także może sprowokować mieszkańców tych regionów do przesiedlenia.

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji, prosimy o kontakt:

Sergey Sukhoboychenko - sergey.sukhoboychenko@odfoundation.eu

Anastasiya Chernogorskaya - anastasiia.chornohorska@odfoundation.eu

Fundacja „Otwarty Dialog”